

2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/71-3-6>

УДК 338.432

Алексєєва К.А.

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту,
Національний університет біоресурсів і природокористування

Слободяник А.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту імені професора Й.С. Завадського,
Національний університет біоресурсів і природокористування

Цоколь О.П.

аспірант кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту,
Національний університет біоресурсів і природокористування

Alekseieva Kateryna, Slobodyanik Anna, Tsokol Olha

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ОБГРУНТУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

У статті досліджено інструменти зниження ризиків при здійсненні інвестиційної діяльності в аграрному секторі. Висвітлено ключову роль аграрного сектору в економіці України, що підтверджується фактом зацікавленості інвесторів у здійсненні інвестиційної діяльності. Також проаналізовано наявні ризики в діяльності аграрних підприємств, зокрема це зниження конкурентоспроможності, сезонність та природно-кліматичні умови, які впливають на прийняття рішення у здійсненні капіталовкладень. Для стимулювання, розвитку та активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі України потрібно проводити виважену державну політику в секторі. Водночас, потрібно розвивати механізми забезпечення державних гарантій для інвесторів, а також працювати над конкретними інструментами зниження ступеню ризику аграрних підприємств.

***Ключові слова:** аграрний сектор, інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, державна політика, продуктивність праці.*

Постановка завдання. У сучасних умовах виробники, переробники та трейдери сільськогосподарської продукції стикаються з ризиками, які можуть спричинити для них значні втрати. Високий рівень невизначеності на ринку, а також непередбачуваний клімат та погода впливають на процес аграрного виробництва та його результати. Сезонність, коливання обсягів виробництва, природно-кліматичні умови мають великий вплив на формування цін на сільськогосподарську продукцію. Сукупний вплив цих факторів збільшує ризики розвитку агробізнесу. При прийнятті рішення про інвестування в аграрному секторі дані фактори бере до уваги інвестор. Загальновідомо, що аграрний сектор відіграє ключову роль в економіці України, а його розвиток значною мірою залежить від обсягів інвестицій у ньому. У таких умовах подолання негатив-

ного впливу факторів ризику в умовах значної невизначеності при здійсненні діяльності в аграрному секторі вимагає встановлення прогресивних елементів захисту та запобігання цим ризикам. На теперішній час наявні конкретні інструменти для зменшення ризику або його уникнення. Зокрема, технології хеджування посідають важливе місце в загальній системі управління ризиками.

З огляду на вищезазначене, дослідження фахівців з економічних наук, спрямовані на пошук та шляхи практичного застосування інструментів зниження ризиків при інвестуванні в аграрний сектор є актуальними та необхідними.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різноманітні аспекти та шляхи активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі перебувають на тепе-

рішній час в колі наукових інтересів українських вчених. Зокрема, Л. Шинкарук працює у своїх наукових роботах над обґрунтуванням ролі інвестицій, інновацій та технологій у структурних зрушеннях промисловості [5]. О. Власюк зосереджує увагу на стратегіях розвитку інвестиційного клімату в Україні [2]. В роботах Алексеевої К.А. приділяється увага особливостям інвестиційної діяльності в аграрному секторі України та шляхам її активізації [1]. Питання хеджування в управлінні цінними ризиками приділяється увага в роботах Яворської В.О. [6]. У роботах М. Солодкого розглянуто проблеми та напрями розвитку біржового товарного ринку в Україні [4].

Водночас завданням, які стосуються активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України завдяки зниженню ризиковості у ньому приділяється недостатньо уваги.

Метою даної статті є обґрунтування інструментів зниження ризиків для активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі.

Дана мета обумовлює виконання таких завдань дослідження:

- показати ключову роль аграрного сектору в економіці України;
- проаналізувати наявні ризики в діяльності аграрних підприємств, які впливають на прийняття рішення про інвестування;
- вказати конкретні інструменти зниження ступеню ризику аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Поліпшення виробничого потенціалу аграрного сектору в Україні за рахунок, зокрема, підвищення продуктивності праці, є важливою ціллю економічної політики, оскільки сільське господарство є ключовим сектором економіки України. Про це свідчить, наприклад, той факт, що на Україну припадає 3–4% сукупного світового виробництва

пшениці, кукурудзи та ячменю, а частка виробництва даних культур у виробництві зернових культур в Україні на 2018 рік становила порядку 97%. У тому ж 2018/2019 роках 8–10% світового експорту пшениці був з України, так само як і 15–18% експорту кукурудзи та майже 15% експорту ячменю [3].

У контексті необхідності забезпечення розвитку аграрного сектору України передусім необхідно реалізувати принцип зростання продуктивності праці. Потенціал для збільшення продовольчого та сільськогосподарського виробництва за рахунок покращення продуктивності, навіть без подальших технологічних досягнень, закладений, наприклад, у різниці між фактичною та технічною врожайністю сільськогосподарських культур, а також у зниженні ризиків вирощування та реалізації сільськогосподарської продукції.

Поки що сільськогосподарські підприємства мають дещо обмежені можливості для розвитку, зокрема, через використання нових інвестиційних проектів у секторі для оновлення та модернізації основних фондів для аграрного виробництва. Інвестиції завжди означають певні витрати для отримання прибутку у майбутньому. Приймаючи рішення про запуск навіть дуже незначного інвестиційного проекту в аграрному секторі, слід мати максимальну впевненість у тому, що всі інвестиції окупляться і забезпечать певний очікуваний прибуток. Окрім того, таке рішення зазвичай приймається за обставин невизначеності та, відповідно, ризику.

На сьогодні у процесі управління ризиками сільськогосподарські підприємства найчастіше керуються прагненням звести дані ризики до певного прийнятого рівня відповідно до принципу економічної доцільності. В Україні близько 56% виробників сільськогосподарської продукції найбільше занепокоєні ризиками змін цін на аграрному ринку. Цей факт турбує в тому

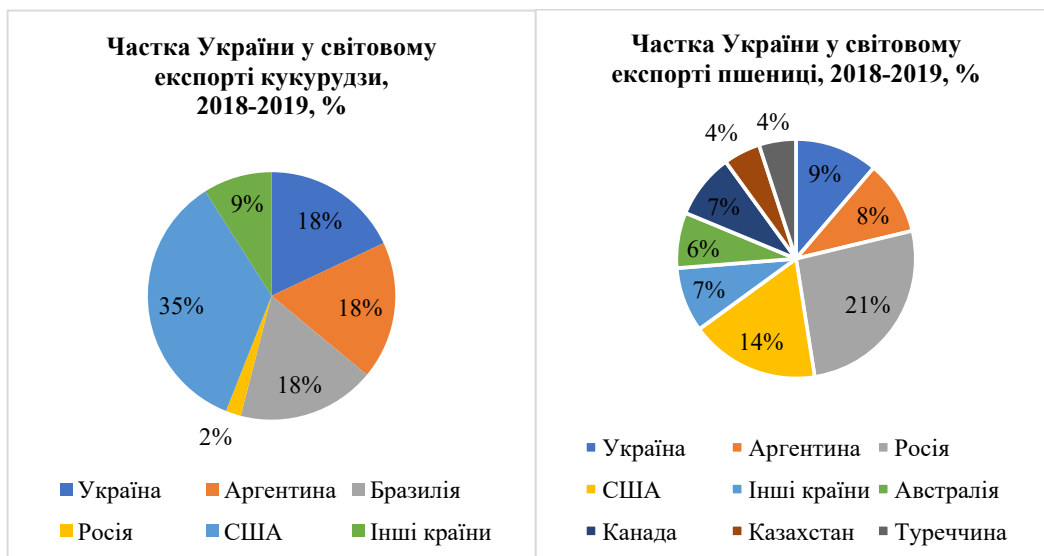

Рис. 1. Частка України у світовому експорті деяких видів аграрної продукції
 Джерело: сформовано авторами на основі [3]

числі близько 23% переробників та 37% трейдерів такої продукції. Наступним за значимістю ризиком, який виділяють українські аграрії, є ризик неврожайів внаслідок непередбачуваних змін погоди. Разом з тим, потрібно зазначити, що в Україні значний вплив на розвиток бізнесу в аграрній сфері справляють зовнішні ризики, зокрема зміни в державному регулюванні аграрного сектору, наявність військового конфлікту, різноманітні обмеження щодо торгівлі сільськогосподарської продукцією, які змінюються з року в рік, а також відсутність прозорих логістичних схем при транспортуванні сировини та готової продукції, випадки розкрадання [3].

Окрім перелічених ризиків, сільськогосподарські виробники, як і всі підприємці, стикаються з ризиками, які пов'язані з функціональними сферами виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції (операційною діяльністю підприємства), а також з управлінням та фінансуванням самого підприємства [4].

Варто відмітити, що для аграрного виробництва взагалі завжди характерним був високий ступень ризику. Це передусім зумовлюється веденням діяльності у просторі, і, відповідно, його високою залежністю від погодних умов. Сам процес виробництва сільськогосподарської продукції значно залежить від змін клімату, часто непередбачуваної поведінки постачальників та замовників, партнерів з виконання різноманітних договорів. Також нееластичною є пропозиція аграрної продукції по відношенню до змін ринкових цін, що веде до досить високих цінових ризиків сільгоспвиробників. Ризики в сільському господарстві відрізняються за сферами всередині самої галузі, тобто ризики у рослинництві є відмінними від ризиків у тваринництві або аквакультури. Наприклад, у тваринництві основні ризики виникають у зв'язку з невизначеними термінами початку та кінця пасовищного періоду, що може призводити до необхідності збільшення обсягів кормів. Більше того, звичайні перебої в електропостачанні можуть стати причиною здійснення невчасного надою корів, якщо даний процес є електрифікованим на певному сільськогосподарському підприємстві. Для запобігання таких ситуацій та зниження ризиків сільськогосподарські виробники часто встановлюють автономні джерела електропостачання. У рослинництві ризики виникають, зокрема, внаслідок поламак зношеної сільськогосподарської техніки, невчасного постачання запасних частин або палива і, відповідно, затримок при зборі урожаю.

У процесі здійснення інвестиційної діяльності аграріїв також виникає ринковий ризик, тобто ризик, пов'язаний з реалізацією товарів та послуг, що вироблені підприємцем, та фінансовий ризик, пов'язаний з розміщенням та використанням інвестиційних ресурсів та інвестиційною діяльністю. Існує також ризик управління, зумовлений наявністю або відсутністю достатньої кількості працівників відповідної кваліфікації на підприємстві. Одним словом, діяльність аграрних підприємств відбувається в умовах невизначеності

та недостатньої інформації, а даний факт спричиняє виникнення ризиків їх діяльності. Повністю виключити ризик при веденні сільськогосподарської, як і будь-якої іншої підприємницької діяльності, неможливо. Саме тому виникає необхідність відпрацювання конкретних схем та інструментів зменшення ступеню ризику.

При здійсненні інвестицій та формуванні інвестиційних портфельів в аграрному секторі використовують ряд стратегій, які дозволяють частково знизити ризиковість. Зокрема, стратегії з управління інвестиціями в аграрному секторі об'єднують у три блоки – стратегії, спрямовані на мінімізацію ризиків при інвестуванні, на перенесення або трансфер ризиків та на пом'якшення впливу ризиків на кінцевий результат здійснення інвестиційної діяльності. В Україні найбільш розповсюдженою є стратегія мінімізації ризиків урожайності, однак від зовнішніх ризиків та ризиків зміни ринкових цін українські аграрії практично лишаються незахищеними. При цьому варто уточнити, що з метою мінімізації ризиків найчастіше використовуються агрономічні підходи, що забезпечують збільшення врожайності. Що стосується інструментів перенесення або трансферу ризиків, зокрема через страхування або хеджування ризиків (через використання форвардів, ф'ючерсів або опціонів), то така практика не є поширеною в Україні, що веде до відчутних впливів коливань ринкових цін на результати ведення підприємницької діяльності сільськогосподарськими виробниками. У зв'язку з недосконалістю процесу реалізації програм підтримки сільськогосподарських виробників на національному рівні через різноманітні аграрні фонди, програми страхування та реструктуризацію боргів, інструменти пом'якшення ризиків в аграрному секторі також використовуються неповною мірою [3].

Зменшення ступеню ризику при здійсненні інвестицій аграрними підприємствами безумовно сприяє активізації власне інвестиційної діяльності. Для активізації інвестиційної діяльності сільськогосподарських виробників з боку держави необхідною є оптимізація законодавчої бази у напрямку страхування незабезпечених інвестиційних портфельів шляхом надання можливості доступу до додаткових кредитів та можливостей рефінансування. Також важливим аспектом є конкретизація самого статусу позичальників, вимог до них, при цьому надаючи можливості отримувати додаткове фінансування малим та середнім аграрним підприємствам, які працюють легально. Одним з механізмів є реалізація схем державно-приватного партнерства та сприяння співпраці між малим та середнім бізнесом, з одного боку, та крупними агрохолдингами, з іншого, на основі офіційних домовленостей. Важливою та необхідною умовою є також спрощення процедур банкрутства: механізм оперування незабезпеченим боргом та повернення коштів позичальникам повинен носити максимально зручний характер для всіх сторін угод. Потрібно

постійно працювати над розширенням схем страхування нерухомого майна через надання, наприклад, прав користування землею на певний період для погашення боргу.

Безумовно практична реалізація зазначених заходів з боку держави для зменшення ризиковості ведення інвестиційної діяльності аграрними підприємствами є можливою тільки у разі зростання обізнаності аграріїв щодо того, що такі заходи взагалі здійснюються. Тому необхідним та важливим є проведення різноманітних освітніх та інформативних заходів, можливо навіть через створення спеціальних інституцій для цього, наприклад інформаційних бюро [3].

Як правило, коли підприємці використовують хеджування, вони намагаються захистити свій бізнес від негативної події. Це не заважає події відбутися, але, безумовно, зменшує її вплив. Не тільки окремі інвестори, але й великі корпорації при управлінні своїми інвестиційними портфелями використовують техніку хеджування, щоб мінімізувати вплив різних видів ризиків та зменшити негативний вплив на них.

Завдяки інструментам хеджування уже в період посівної кампанії сільськогосподарський товаровиробник може встановити ціну, за якою у майбутньому зможе продати свій урожай. Хоча фермер, можливо, втрачає потенційно більший дохід, він страхує себе від потенційно великих витрат, які можуть виникнути в умовах невизначеності [4].

Загалом, хеджування – це, по суті, страхування, скорочення ризиків від втрати, які були викликані негативними для однієї зі сторін угоди змінами ринкових цін у порівнянні з тими, які були закладені безпосередньо при укладенні договору. При хеджуванні укладається певна попередня угода, згідно з якою умови лишаються незмінними протягом періоду дії договору незалежно від змін цін на ринку або змін інших важливих для сільського господарства факторів (наприклад, кліматичних умов). Як правило, коли підприємці використовують хеджування, вони намагаються захистити свій бізнес від негативної події. Це не заважає події відбутися, але, безумовно, зменшує її вплив. Не тільки окремі інвестори, але й великі корпорації при управлінні своїми інвестиційними портфелями використовують тех-

ніку хеджування, щоб мінімізувати вплив різних видів ризиків та зменшити негативний вплив на них.

До переваг хеджування можна віднести впевненість сільськогосподарського виробника, що він отримає якийсь встановлений наперед дохід, а посередники захищаються від можливих ринкових коливань. Що стосується інвесторів, то вони отримують можливість вкладати свої вільні кошти у кількох напрямках, що в разі підвищує ліквідність їх інвестиційних портфелів. При хеджуванні значно заощаджується час, оскільки при довгострокових угодах відпадає необхідність здійснювати постійний контроль та корегування портфелю активів при щоденній волатильності ринкових умов. При хеджуванні з використанням опціонів сторони є захищеними від втрат, зумовлених змінами цін на сировину, інфляції, зміні валютних курсів, зміні відсоткових ставок. Існують дві категорії хеджування: «довге» хеджування (де ф'ючерсний контракт купується) та «коротке» хеджування (де ф'ючерсний контракт продається). Будь-який тип хеджування передбачає утримання цін по ф'ючерсам в очікуванні відтермінованого укладення контрактів на готівковому ринку. В обох випадках ф'ючерсні ціни є відмінними від цін на ринку. У зв'язку з тим, що і ф'ючерсні ціни, і ціни на ринку мають тенденцію до зростання та падіння одночасно, витрати та прибутки, як правило, компенсують один одного, а хеджер практично отримує те, що очікував (початкова ф'ючерсна ціна плюс база на кінець періоду). Завдяки цьому хеджування дозволяє захистити бізнес від змін рівня цін [6].

Сільськогосподарські виробники звертаються до інструменту хеджування у різних ситуаціях. Зокрема існує поняття «хеджування сховищ», коли фермери захищають себе від зниження ціни на товар, який зберігається у сховищах, шляхом «короткого» хеджування. Для цього ф'ючерсні контракти продаються як тільки урожай потрапляє у сховища, завдяки чому вартість товару зберігається відповідно до очікувань товаровиробника. Також аналогічним чином використовується «хеджування виробництва». У будь-якому випадку втрати можливих більших прибутків при збільшенні ринкових цін компенсуються можливими збитками при падінні ринкових цін. «Довге» хеджування вико-

Рис. 2. Усвідомлення поняття хеджування ризиків учасниками ланцюга реалізації аграрної продукції в Україні

Джерело: сформовано авторами на основі [3]

$R_u = [(F_2 + B_2) * Y_2] - C$	$R_h = [(F_2 + B_2) * Y_2] + [(F_1 - F_2) * (h * Y_1)] - C$	$R_h = [(F_2 + B_2) * Y_2] + [(F_1 - F_2) * Y_2] - C$ <p style="text-align: center;">Або</p> $R_h = Y_2 * (F_1 + B_2) - C$
<ul style="list-style-type: none"> • Якщо аграрій не хеджуватиме, то його ризик пов'язаний виключно з грошовою ціною врожаю (P_2), яку можна обчислити як ціну ф'ючерсів на врожай (F_2) плюс базова ціна врожаю (B_2). • Таким чином, чистий прибуток фермера в ситуації продажу на ринку (R_u) може бути розрахований як ціна ф'ючерсу та базова ціна на врожай ($F_2 + B_2$), помноженому на фактичне виробництво (Y_2), мінус витрати виробництва (C). 	<ul style="list-style-type: none"> • Виробник використає коротке хеджування (наприклад, продаватиме ф'ючерсний контракт) для зменшення ризиків зниження ціни для його майбутнього врожаю. Очікуваний остаточний чистий прибуток від врожаю R_h базуватиметься на базовій ціні за врожай ($F_2 + B_2$) та прибутку або збитку, який буде отриманий від ф'ючерсу ($(F_1 - F_2)$ в залежності від ситуації на ринку. • Фактичний рівень виробництва фермера позначається як Y_2 у наступному рівнянні, а обсяг, який хеджується - $h * Y_1$, де h - коефіцієнт хеджування і Y_1 - очікуваний обсяг виробництва 	<ul style="list-style-type: none"> • Якщо припустити, що обсяг урожаю відомий, то укладається контракт на хедж, при якому обсяг виробництва дорівнює обсягу хеджування (наприклад, $Y_2 = h * Y_1$). • У цьому рівнянні ціновий компонент чистого прибутку фермера залежить від ф'ючерсної ціни в момент хеджування з додаванням базової ціни за урожай. Оскільки ф'ючерсна ціна є відомою, єдиний ризик, який залишається для сільськогосподарського виробника, є ризик пов'язаний з самим урожаєм. Ризик, пов'язаний з коливаннями рівня цін, нівелюється за допомогою інструменту хеджування.

ристовується, коли фермери-утримувачі худоби в очікуванні купівлі кукурудзи або інших кормів захищають себе від зростання ціни через продаж ф'ючерсів згідно встановлених наперед цін та обсягів.

Щоб краще зрозуміти важливість базового ризику в хеджуванні, розглянемо приклад виробника кукурудзи, який міркує над встановленням цін на свій майбутній урожай. Припустимо, такий сільськогосподарський виробник займається іригацією ґрунтів та передбачає можливі природні ризики, то щодо обсягів свого майбутнього урожаю він є більш-менш обізнаним. У такому випадку, головне занепокоєння сільськогосподарського виробника викликають ризики, пов'язані з коливаннями цін.

Хедж працює завдяки тому, що фізичні й ф'ючерсні ціни на аграрну продукцію мають тенденцію до одночасного зростання або зменшення, тому збитки на одному боці хеджа компенсуються доходами на іншому. Якщо ціни на певний вид аграрної продукції будуть падати в майбутньому, то гроші, які аграрій втратить на фізичному ринку, будуть компенсовані доходами від зайнятої короткотермінової позиції на ф'ючерсному ринку цього виду аграрної продукції.

Для правильного функціонування ф'ючерсних ринків готівкова ціна на кукурудзу і ціна ф'ючерса на кукурудзу в момент поставки кукурудзи повинні спів-

падати. Якщо ціни не співпадають, то хеджування – економічна причина існування будь-яких ф'ючерсних ринків, стає неможливою.

Ціновий ризик сільськогосподарських товарів може виникнути через низку причин, серед яких посуха, яка впливає на обсяги виробництва, зміни у попиті, зміни у кон'юктурі міжнародних ринків. міжнародного виробництва. Товарні ф'ючерсні ринки є інструментами для розповсюдження ризику між особами, які виробляють власне товар, стаючи хеджерами та особами, які спекулюють на ринку.

Форвардний контракт є саме найдешевший та простий спосіб хеджування (захисту) цінових ризиків. Підписав дану угоду з покупцем кукурудзи сільгосп-виробник фіксує ціну продажі і вже не боїться падіння ціни на ринку. Питання тільки в надійності покупця та його бажанні виконувати форвардну угоду в випадку, коли ціни значно впадуть у період поставки. Форвардний контракт не є стандартизованим, він може укладатися на різні об'єми та якість кукурудзи, з різними термінами та умовами поставки. Це безумовно переваги форвардного контракту. Але не завжди є можливість укласти форвардний контракт. Наприклад дуже важко знайти покупця кукурудзи на фізичному ринку, за форвардним контрактом, задовго до моменту поставки та ще й коли прогнозується падіння ціни.

Відтак, здійснення інвестиційної діяльності в аграрному секторі пов'язано зі значним ступенем невизначеності та ризику. У таких умовах зростає роль цивілізованих інструментів зменшення ризиковості, які дозволяють забезпечити певні визначені наперед результати господарської діяльності сільськогосподарських виробників на всіх етапах ланцюгу виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції, а для інвестора стають запорукою отримання запланованих прибутків.

Висновки. Таким чином, аграрний сектор відіграє ключову роль в економіці України. Про це свідчать, зокрема, показники світового експорту та частка продукції сільського господарства у його структурі. Саме аграрний сектор гарантує забезпечення продовольчої безпеки та містить потенціал для загального економічного зростання економіки. Міркуючи у таких вимірах, потрібно зазначити, що збільшення інвестицій в аграрну сферу є на сьогодні одним із ключових завдань, оскільки потрібними є оновлення та модерні-

зація основних фондів для аграрного виробництва.

Діяльність в аграрному секторі економіки завжди пов'язана зі значним ступенем ризику та невизначеністю. Це зумовлено значною залежністю від кліматичних та погодних умов, а також значними коливаннями ринкових цін на результати діяльності в секторі. В процесі інвестування в аграрну сферу інвестори ще, зрозуміло, зіштовхуються з фінансовими ризиками.

В сучасних умовах існують конкретні інструменти захисту сільськогосподарського виробництва від ризиків. Їм важливо забезпечити більш-менш стабільні результати збору врожаю та продати їх за оптимальних витрат, а також виробляти якісну, але в той же час дешеву продукцію. Використання сучасних інструментів зниження ступеню ризику, зокрема, технологій хеджування в аграрному секторі сільськогосподарськими виробниками відіграє дуже важливу роль. Завдяки хеджуванню сільськогосподарські виробники забезпечують собі стабільні результати своєї роботи та стають здатними долати кліматичні та інші ризики.

Список літератури:

1. Алексеева К.А., Цоколь О.П. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі України та шляхи її активізації. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 42. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/42-2020> (дата звернення: 15.04.2021).
2. Власюк О.С. Стратегії розвитку України: теорія і практика / за ред. О.С. Власюка. Київ : ШСД, 2002. 864 с.
3. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». Перспективи використання деривативів на зерновому ринку України. Квітень 2020. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/grain-market-research_27.4.2020.ukr_.pdf (дата звернення: 15.04.2021)
4. Солодкий М.О. Проблеми та напрями розвитку біржового товарного ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2017. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5814> (дата звернення: 15.04.2021).
5. Геєць В.М., Шинкарук Л.В., Артьомова Т.І. та ін. Структурні зміни та економічний розвиток України : монографія / за ред. д-ра екон. наук Л.В. Шинкарук; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. Київ, 2011. 696 с.
6. Яворська В.О. Хеджування в управлінні ціновими ризиками. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/31.pdf (дата звернення: 15.04.2021).

References:

1. Alekseyeva K.A., Tsokol O.P. (2020) Osoblyvosti investytsiynoyi diyal'nosti v ahrarnomu sektori Ukrayiny ta shlyakhy yiyi aktyvizatsiyi [Features of investment activity in the agricultural sector of Ukraine and ways to intensify it]. *Infrastruktura rynku*, no. 42. Available at: <http://www.market-infr.od.ua/uk/42-2020> (accessed 15 April 2021).
2. Vlasyuk O.S. (2002) Stratehiyi rozvytku Ukrayiny: teoriya i praktyka [Development strategies of Ukraine: theory and practice] / za red. O.S. Vlasyuka. Kyiv: SHSD, 864 p.
3. Proekt USAID «Transformatsiya finansovoho sektoru». Perspektyvy vykorystannya deryvatyviv na zernovomu rynku Ukrayiny [USAID Financial Sector Transformation Project. Prospects for the use of derivatives in the grain market of Ukraine]. April 2020 (accessed 15 April 2021).
4. Solodkyu M.O. (2017) Problemy ta napryamy rozvytku birzhovoho tovarnoho rynku v Ukrayini [Problems and directions of development of the exchange commodity market in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, no. 10. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5814> (accessed 15 April 2021).
5. Heyets V.M., Shynkaruk L.V., Artomova T.I. ta in. (2011) Strukturni zminy ta ekonomichnyy rozvytok Ukrayiny [Structural changes and economic development of Ukraine]: monohrafiya; za red. d-ra ekon. Nauk L.V. Shynkaruk; NAN Ukrayiny; In-t ekon. Ta prohnozuv. Kyiv, 696 p.
6. Yavorska V.O. Khedzhuvannya v upravlinni tsinovymy ryzykamy [Hedging in price risk management]. Available at: http://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/31.pdf (accessed 15 April 2021).

ОБОСНОВАНИЕ ИНСТРУМЕНТОВ СНИЖЕНИЯ РИСКОВ ПРИ ОСУЩЕСТВЛЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ

В статье исследованы инструменты снижения рисков при осуществлении инвестиционной деятельности в аграрном секторе. Освещены ключевую роль аграрного сектора в экономике Украины, что подтверждается фактом заинтересованности инвесторов в осуществлении инвестиционной деятельности. Также проанализированы существующие риски в деятельности аграрных предприятий, в частности это снижение конкурентоспособности сезонность и природно-климатические условия, которые влияют на принятие решения в осуществлении капиталовложений. Для стимулирования, развития и активизации инвестиционной деятельности в аграрном секторе Украины нужно проводить взвешенную государственную политику в секторе. В то же время, нужно развивать механизмы обеспечения государственных гарантий для инвесторов, а также работать над конкретными инструментами снижения степени риска аграрных предприятий.

Ключевые слова: аграрный сектор, инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная привлекательность, государственная политика, производительность труда.

JUSTIFICATION OF RISK REDUCTION INSTRUMENTS FOR INVESTMENT ACTIVITIES IN THE AGRICULTURAL SECTOR

The article examines the tools for reducing risks in investment activities in the agrarian sector. The key role of the agrarian sector in the economy of Ukraine is highlighted and confirmed by the fact that investors are interested in carrying out investment activities. It is the agrarian sector that guarantees food security and has the potential for overall economic growth. It should be mentioned that the share of agrarian products from Ukraine in the world exports is substantial and the position of Ukraine as an exporter of the agrarian products is recognized in the whole world. Considering such dimensions, it should be noted that increasing investment in agriculture is one of the key tasks today, as it is necessary to update and modernize fixed assets for agricultural production. Agricultural enterprises in Ukraine still possess limited opportunities for development, in particular through the use of new investment projects in the sector to upgrade and modernize assets for agricultural production. Investments always mean certain expenses for future profits. When deciding to launch even a very small investment project in the agricultural sector, one should have maximum confidence that all investments will pay off and provide a certain expected return. In addition, such a decision is usually made in circumstances of uncertainty and, consequently, risk. Activities in the agrarian sector of the economy are always associated with a significant degree of risk and uncertainty. This is due to huge dependence on climatic and weather conditions, as well as significant fluctuations in market prices for performance in the sector. To stimulate and intensify the investment activity in the agrarian sector of Ukraine it is necessary to pursue a balanced public policy in the sector. At the same time, it is necessary to develop mechanisms to provide state guarantees for investors, as well as it is crucial to work on specific tools to reduce the risk of agrarian enterprises. In modern conditions, there are specific tools to save the agrarian production against risks. It is important to ensure more or less stable harvesting results and sell them at optimal costs, as well as to produce qualitative but at the same time affordable products. The use of modern risk reduction tools in particular hedging technologies in the agrarian sector by farmers plays a very important role. Thanks to hedging the agrarian producers ensure stable results of their work and become able to overcome climatic and other risks.

Key words: agricultural sector, investments, investment activity, investment attractiveness, state policy, labor productivity.